

Laidiens: 03.09.2018., Nr. 174

Oficiālās publikācijas Nr.: 2018/174.5

Finanšu un kapitāla tirgus komisijas normatīvie noteikumi Nr. 140

Rīgā 2018. gada 28. augustā

(Finanšu un kapitāla tirgus komisijas padomes
sēdes protokols Nr. 41 3. p.)

Apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas sabiedrības grupas maksātspējas aprēķina normatīvie noteikumi

*Izdoti saskaņā ar Apdrošināšanas un
pārapdrošināšanas likuma
205. panta ceturto daļu*

I. Vispārīgie jautājumi

1. "Apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas sabiedrības grupas maksātspējas aprēķina normatīvie noteikumi" (tālāk tekstā – noteikumi) nosaka grupas maksātspējas kapitāla prasības un grupas izmantojamā pašu kapitāla aprēķināšanas kārtību.
2. Noteikumi ir saistoši šādām grupas uzraudzībai pakļautām sabiedrībām, aprēķinot grupas maksātspēju:
 - 2.1. apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas dalības sabiedrībām, apdrošināšanas pārvaldītājsabiedrībām vai jauktām finanšu pārvaldītājsabiedrībām, kuras ir grupas mātes sabiedrības saskaņā ar Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma 197. panta un XXVIII nodaļas prasībām;
 - 2.2. apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas sabiedrībām, kuru mātes sabiedrība ir nedalībvalstī reģistrēta apdrošināšanas pārvaldītājsabiedrība vai jaukta finanšu pārvaldītājsabiedrība, nedalībvalsts apdrošinātājs vai nedalībvalsts pārapdrošinātājs ar nosacījumu, ka:
 - 2.2.1. Eiropas Komisija grupas uzraudzības piemērošanas vajadzībām nav atzinusi nedalībvalstī reģistrētas mātes sabiedrības uzraudzības režīma līdzvērtību vai pagaidu līdzvērtību Eiropas Savienības prasībām vai
 - 2.2.2. Finanšu un kapitāla tirgus komisija (tālāk tekstā – Komisija) atbilstoši Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma 241. panta prasībām nav atzinusi, ka nedalībvalsts uzraudzības režīms ir līdzvērtīgs Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likumā noteiktajam grupas uzraudzības režīmam, vai
 - 2.2.3. Eiropas Komisija ir pieņēmusi lēmumu par nedalībvalsts uzraudzības režīma pagaidu līdzvērtību Eiropas Savienības prasībām, bet Latvijas Republikā reģistrētas apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas sabiedrības bilances summa pārsniedz nedalībvalstī reģistrētas mātes sabiedrības bilances summu.

II. Vispārīgie principi

3. Grupas uzraudzībai pakļautā sabiedrība nodrošina, ka grupas maksāspējas aprēķinā tiek ietverti visi grupai piemētošie riski un visu grupas sabiedrību visi riski, ja vien kāda no saistītajām sabiedrībām nav izslēgta no grupas maksāspējas aprēķina atbilstoši Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma 199. panta prasībām.

4. Aprēķinot grupas maksāspēju, grupas uzraudzībai pakļautā sabiedrība ņem vērā vienu un to pašu grupas ietvaru, kā noteikts šo noteikumu 3. punktā, neatkarīgi no tā, kāda aprēķina metode tiek piemērota (konsolidētā finanšu pārskata metode, atskaitīšanas un summēšanas metode vai kombinētā konsolidētā finanšu pārskata metode un atskaitīšanas un summēšanas metode). Neatkarīgi no aprēķina metodes grupas maksāspējas aprēķinā tiek iekļautas visas grupas saistītās sabiedrības, tai skaitā saistītās sabiedrības citos finanšu sektoros (gan regulētas, gan neregulētas), īpašam nolūkam dibinātas sabiedrības (atbilstoši Eiropas Komisijas Deleģētās regulas (ES) 2015/35 (2014. gada 10. oktobris), ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/138/EK par uzņēmējdarbības uzsākšanu un veikšanu apdrošināšanas un pārapdrošināšanas jomā (Maksāspēja II), (tālāk tekstā – Regula Nr. 2015/35) 335. panta 1. punkta (b) apakšpunkta prasībām), palīgpakalpojumu uzņēmumi un jebkuras citas grupas saistītās komercsabiedrības.

5. Grupas uzraudzībai pakļautā sabiedrība sniedz norādījumus visām saistītajām sabiedrībām, kā sagatavot datus, lai tie būtu izmantojami grupas maksāspējas aprēķinam, ievērojot šādus nosacījumus:

5.1. nepieciešamie norādījumi ietver instrukcijas konsolidēto, summāro vai kombinēto datu sagatavošanai atkarībā no grupas maksāspējas aprēķinā izmantotās metodes (konsolidētā finanšu pārskata metode, atskaitīšanas un summēšanas metode vai kombinētā konsolidētā finanšu pārskata metode un atskaitīšanas un summēšanas metode);

5.2. grupas uzraudzībai pakļautā sabiedrība nodrošina, ka norādījumi attiecībā uz bilances posteņu atzīšanu un vērtēšanu, kā arī norādījumi par saistīto sabiedrību iekļaušanu grupā un atspoguļošanu tiek piemēroti atbilstoši un viendabīgi visā grupā;

5.3. norādījumi nodrošina, ka grupas uzraudzībai pakļautā sabiedrība pēc pieprasījuma ir gatava sniegt informāciju grupas uzraudzības iestādei par to, kā tiek sagatavoti konsolidētie, summārie vai kombinētie dati (atkarībā no piemērotās grupas maksāspējas aprēķina metodes), kā arī par ieviestajiem procesiem šo datu sagatavošanas vajadzībām.

6. Grupas uzraudzībai pakļautā sabiedrība, grupas struktūras noteikšanas procesā novērtējot komercsabiedrību būtisku vai izšķirošu ietekmi, atbilstoši Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma 1. panta pirmās daļas 36., 37. un 38. punkta prasībām un šo noteikumu 19. punkta prasībām ņem vērā grupas uzraudzības iestādes vērtējumu un pieņemto lēmumu attiecībā uz apmēru, kādā viena grupas komercsabiedrība ietekmē citu komercsabiedrību, kā arī šādus faktoros:

6.1. būtiskas vai izšķirošas ietekmes novērtējumu, kāds ir piemērots, sagatavojot konsolidēto gada pārskatu;

6.2. Komisijas 2017. gada 28. marta normatīvo noteikumu Nr. 58 "Apdrošinātāju un pārapdrošinātāju maksāspējas kapitāla prasības un pašu kapitāla aprēķināšanas normatīvie noteikumi" (tālāk tekstā – normatīvie noteikumi Nr. 58) 23. punktā noteiktos apstākļus, pēc kuriem identificējama būtiska vai izšķiroša ietekme.

7. Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma 197. panta otrajā daļā noteiktie grupas uzraudzības piemērošanas gadījumi nav savstarpēji izslēdzoši, un uz tiem attiecas šādi nosacījumi:

7.1. Komisija, ja tā ir grupas uzraudzības iestāde, ir tiesīga lemt par dažādu grupas uzraudzības piemērošanas gadījumu izmantošanu vienas grupas ietvaros;

7.2. ja mātes sabiedrība ir daudznozaru apdrošināšanas pārvaldītājsabiedrība, grupas maksātspējas aprēķins jāveic jebkuras tādas apakšgrupas līmenī, kas atbilst kādam no Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma 197. panta otrās daļas 1., 2. vai 3. punktā noteiktajiem kritērijiem.

8. Atbilstoši Apdrošināšanas un pārapdrošināšanas likuma 205. panta prasībām izvērtējot, vai standarta metodes (konsolidētā finanšu pārskata metodes) piemērošana ir atbilstoša, Komisija, ja tā ir grupas uzraudzības iestāde, apsver Regulas Nr. 2015/35 328. pantā noteiktos elementus, tai skaitā grupas iekšējo darījumu nozīmīgumu. Šim nolūkam izvērtējot grupas iekšējos darījumus, tiek ņemti vērā darījumi starp saistīto sabiedrību, attiecībā uz kuru tiek izskatīta iespēja piemērot atskaitīšanas un summēšanas metodi, un citām grupas komercsabiedrībām, kas iekļautas grupas maksātspējas aprēķinā.

III. Proporcionālās daļas iekļaušana

9. Grupas maksātspējas aprēķinā ņem vērā dalības sabiedrības proporcionālo daļu tās saistītajās sabiedrībās, kas aprēķināta, pamatojoties uz:

9.1. konsolidēto pārskatu sagatavošanai izmantotajiem procentiem (ja izmantota šo noteikumu VII nodaļā aprakstītā 1. metode – konsolidētā finanšu pārskata metode);

9.2. parakstītā pamatkapitāla proporcionālajām daļām, kas tieši vai netieši pieder dalības sabiedrībai (ja izmantota šo noteikumu VIII nodaļā aprakstītā 2. metode – atskaitīšanas un summēšanas metode).

10. Ja saistītās sabiedrības saistība ar citu grupas komercsabiedrību izpaužas kā šo sabiedrību kopīga vadība saskaņā ar noslēgto līgumu vai šo komercsabiedrību dibināšanas dokumentu, vai statūtu noteikumiem vai tādējādi, ka tām finanšu gada laikā vismaz puse no jebkuras pārvaldes institūcijas locekļiem ir vienas un tās pašas personas, grupas uzraudzībai pakļautā sabiedrība nosaka grupas maksātspējas aprēķinā iekļaujamo proporcionālo daļu neatkarīgi no izvēlētās aprēķina metodes, ņemot vērā šādus nosacījumus:

10.1. saistītā sabiedrība tiek iekļauta grupas maksātspējas aprēķinā 100 procentu apmērā;

10.2. ja grupas uzraudzībai pakļautā sabiedrība vēlas noteikt proporcionālo daļu citā apmērā, nekā noteikts šo noteikumu 10.1. punktā, tā sniedz pamatotu skaidrojumu grupas uzraudzības iestādei. Komisija, ja tā ir grupas uzraudzības iestāde, pēc konsultēšanās ar citām iesaistītajām uzraudzības iestādēm un grupas mātes sabiedrību pieņem lēmumu par noteiktās proporcionālās daļas atbilstību.

11. Ja grupas maksātspēju aprēķina, izmantojot 1. metodi (konsolidētā finanšu pārskata metodi), grupas uzraudzībai pakļautā sabiedrība proporcionālo daļu, kāda tai pieder saistītajā sabiedrībā, nosaka šādi:

11.1. 100 procentu apmērā, ja grupas maksātspējas aprēķinā tiek iekļauta meitas sabiedrība atbilstoši Regulas Nr. 2015/35 335. panta 1. punkta (a) un (b) apakšpunktā noteiktajam;

11.2. procentuālo apmēru, kāds izmantots konsolidēto finanšu pārskatu sagatavošanā, ja grupas maksātspējas aprēķinā tiek iekļauta komercsabiedrība atbilstoši Regulas Nr. 2015/35 335. panta 1. punkta (c) apakšpunktā noteiktajam;

11.3. proporcionali tieši vai netieši iegūtajai līdzdalībai komercsabiedrības pamatkapitālā, ja grupas maksātspējas aprēķinā tiek iekļauta saistītā sabiedrība atbilstoši Regulas Nr. 2015/35 335. panta 1. punkta (e) apakšpunktā

noteiktajam.

12. Ja saistītā sabiedrība ir meitas sabiedrība un tai nav pietiekama izmantojamā pašu kapitāla, ar ko segt tās maksātspējas kapitāla prasību, tad, neraugoties uz izmantoto metodi, meitas sabiedrības maksātspējas kapitāla prasība un izmantojamais pašu kapitāls tiek iekļauts grupas maksātspējas aprēķinā pilnā apmērā, nepiemērojot šo noteikumu 9. punktā noteikto proporcionalitātes principu. Ja Komisija vai citas iesaistītās uzraudzības iestādes uzskata, ka mātes sabiedrības, kam pieder noteikta kapitāla daļa, atbildība ir ierobežota ar minēto kapitāla daļu, ņemot vērā citu akcionāru vai dalībnieku atbildību, Komisija, ja tā ir grupas uzraudzības iestāde, var atļaut meitas sabiedrības maksātspējas kapitāla prasību un izmantojamo pašu kapitālu ņemt vērā proporcionāli.

13. Lai pamatotu, ka mātes sabiedrības atbildība ir ierobežota ar tai piederošo kapitāla daļu meitas sabiedrībā, kā noteikts šo noteikumu 12. punktā, mātes sabiedrība iesniedz grupas uzraudzības iestādei dokumentāru apstiprinājumu par šādu kritēriju ievērošanu:

13.1. starp attiecīgo sabiedrību un mātes sabiedrību vai kādu citu saistīto sabiedrību nav noslēgtas savstarpējas vienošanās par peļņas vai zaudējumu pārvešanu, nav sniegtas garantijas, nav noslēgti kapitāla uzturēšanas līgumi (*net worth maintenance agreements*) vai citi līgumi, kas nodrošinātu finansiālu atbalstu;

13.2. mātes sabiedrība neklasificē ieguldījumu meitas sabiedrībā kā stratēģiska rakstura ieguldījumu;

13.3. mātes sabiedrība negūst labumu no priekšrocībām, ko varētu sniegt dalība meitas sabiedrībā, piemēram, tādu grupas iekšējo darījumu formā kā aizdevumi, pārapsūtināšanas līgumi, pakalpojumu līgumi;

13.4. meitas sabiedrība nav grupas uzņēmējdarbības modeļa pamatsastāvdaļa, jo īpaši attiecībā uz piedāvāto produktu klāstu, klientu bāzi, apdrošināšanas risku parakstīšanu, produktu izplatīšanu, ieguldījumu stratēģiju un vadību, turklāt meitas sabiedrības nosaukums vai zīmols ir atšķirīgs un grupas augstākās vadības pienākumi neietver pienākumus, kas būtu saistīti ar meitas sabiedrības vadību;

13.5. starp mātes sabiedrību un meitas sabiedrību pastāv rakstveida vienošanās, kas ierobežo mātes sabiedrības atbalstu maksātspējas kapitāla prasības neizpildes gadījumā līdz mātes sabiedrības daļai attiecīgās meitas sabiedrības kapitālā, turklāt meitas sabiedrībai ir stratēģija, kas paredz tādus instrumentus kapitāla pietiekamības prasības izpildes nodrošināšanai kā mazākuma akcionāru garantijas.

14. Komisija, ja tā ir grupas uzraudzības iestāde, nesniedz šo noteikumu 12. punktā paredzēto atļauju meitas sabiedrības maksātspējas kapitāla prasību un izmantojamo pašu kapitālu ņemt vērā proporcionālā apmērā, ja attiecīgā meitas sabiedrība ir iekļauta tāda iekšējā modeļa tvērumā, ko izmanto grupas maksātspējas kapitāla prasības aprēķinam.

15. Komisija, ja tā ir grupas uzraudzības iestāde, konsultējoties ar citām iesaistītajām uzraudzības iestādēm un grupas mātes sabiedrību, katrā atsevišķā gadījumā izvērtē, vai, ņemot vērā grupai raksturīgās iezīmes, šo noteikumu 13. punktā noteiktie kritēriji ir ievēroti.

16. Komisija, ja tā ir grupas uzraudzības iestāde, ik gadu pārskata šo noteikumu 12. punktā minēto atļauju un atzinumu, ka mātes sabiedrības, kam pieder noteikta kapitāla daļa, atbildība ir ierobežota ar minēto kapitāla daļu.

17. Sagatavojot ziņojumu par sabiedrības maksātspēju un finansiālo stāvokli individuāli un grupas līmenī, gan grupas mātes sabiedrība, gan attiecīgā meitas sabiedrība iedaļā "Kapitāla pārvaldība" norāda informāciju par šo noteikumu 12. punktā minēto grupas uzraudzības iestādes izsniegto atļauju meitas sabiedrības maksātspējas kapitāla prasību un izmantojamo pašu kapitālu ņemt vērā proporcionālā apmērā.

18. Ja saņemta šo noteikumu 12. punktā minētā atļauja, meitas sabiedrība iekļaujama grupas maksātspējas aprēķinā, ņemot vērā proporcionalitātes principu:

18.1. ja grupas maksātspēju aprēķina, izmantojot 1. metodi (konsolidētā finanšu pārskata metodi), meitas sabiedrība tiek iekļauta konsolidētajos datos, nevis piemērojot pilnu konsolidāciju, bet proporcionāli mātes sabiedrības daļai parakstītajā pamatkapitālā, izmantojot Regulas Nr. 2015/35 335. panta 1. punkta (d) apakšpunktā noteikto koriģētā kapitāla metodi (*adjusted equity method*). Kapitāla pietiekamības aprēķina vajadzībām meitas sabiedrība grupas bilancē tiek atspoguļota aktīvu postenī "Ieguldījumi saistītajās sabiedrībās, tostarp līdzdalība", un tās pašu kapitāls tiek atspoguļots postenī "Saskaņošanas rezerve". Meitas sabiedrības maksātspējas kapitāla prasība tiek proporcionāli iekļauta grupas maksātspējas kapitāla prasības aprēķina attiecīgajos riska moduļos, neņemot vērā diversifikācijas ietekmi. Grupas pašu kapitāla aprēķinā netiek ņemta vērā mazākuma līdzdalība;

18.2. ja grupas maksātspēju aprēķina, izmantojot 2. metodi (atskaitīšanas un summēšanas metodi), meitas sabiedrības pašu kapitāls un maksātspējas kapitāla prasība tiek aprēķināta, ņemot vērā proporcionālo daļu, tai skaitā arī gadījumā, ja meitas sabiedrības kapitāla prasība netiek izpildīta.

19. Šo noteikumu 9. punktā minēto proporcionālo daļu aprēķina principu nosaka Komisija, ja tā ir grupas uzraudzības iestāde, pēc konsultēšanās ar citām iesaistītajām uzraudzības iestādēm un grupas mātes sabiedrību šādos gadījumos:

19.1. ja starp atsevišķām grupas sabiedrībām nav kapitāla saiknes;

19.2. ja iesaistītā uzraudzības iestāde ir noteikusi, ka balsstiesību vai kapitāldaļu tiešu vai netiešu turēšanu sabiedrībā kvalificē kā līdzdalību, jo iesaistītā uzraudzības iestāde uzskata, ka minētā sabiedrība tiek būtiski ietekmēta;

19.3. ja iesaistītā uzraudzības iestāde ir noteikusi, ka sabiedrība ir citas sabiedrības mātes sabiedrība, jo saskaņā ar iesaistītās uzraudzības iestādes viedokli tai ir izšķiroša ietekme uz attiecīgo sabiedrību.

20. Ja būtiskas vai izšķirošas ietekmes vērtējums, ko veikusi Komisija kā grupas uzraudzības iestāde, konsultējoties ar citām iesaistītajām uzraudzības iestādēm un grupas mātes sabiedrību, atšķiras no grupas vērtējuma, Komisija par to informē grupas uzraudzībai pakļauto sabiedrību.

IV. Izmantojamā pašu kapitāla atkārtotas izmantošanas novēršana

21. Grupas ietvaros izmantojamo pašu kapitālu, kas izlietots vienas sabiedrības maksātspējas kapitāla prasības segšanai, nav atļauts atkārtoti izmantot citas apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas sabiedrības maksātspējas kapitāla prasības segšanai. Aprēķinot grupas maksātspēju, ja maksātspējas aprēķina metodes neparedz citādi, izslēdz šādas summas:

21.1. apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas dalības sabiedrības tādu aktīvu vērtību, no kuriem finansē apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas saistītās sabiedrības maksātspējas kapitāla prasības segšanai izmantojamo pašu kapitālu;

21.2. apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas dalības sabiedrības apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas saistītās sabiedrības tādu aktīvu vērtību, no kuriem finansē minētās apdrošināšanas vai pārapdrošināšanas dalības sabiedrības maksātspējas kapitāla prasības segšanai izmantojamo pašu kapitālu;